

II. DOCUMENTAR JURIDIC

RAPORT SUCCINT PRIVIND EVOLUȚIA LEGISLAȚIEI ÎN DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI ROMÂNIA

Anul 2016 reprezintă nu doar asumarea continuării priorităților programului Uniunii Europene din 2015 ci și consolidarea și aprofundarea inițiativelor și proiectelor europene, precum și continuarea protejării democrației și promovării drepturilor omului, componente cheie ale politicii externe a Uniunii Europene.

În 2016, la cincizeci de ani de la adoptarea Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale și a Pactului cu privire la drepturile civile și politice, precum și la zece ani de la înființarea Consiliului pentru Drepturile Omului al ONU, Consiliul Uniunii Europene a stabilit *Prioritățile UE pentru 2016 pe lângă forurile ONU însărcinate cu apărarea drepturilor omului*¹ (februarie 2016). Astfel, este reamintit *Cadrul strategic al UE privind drepturile omului și democrația și Planul de acțiune al UE privind drepturile omului și democrația pentru perioada 2015-2019*, angajamentul față de universalitatea, indivizibilitatea și interdependența tuturor drepturilor omului. De asemenea, este subliniată importanța punerii în aplicare complete și eficiente a Agendei 2030, inclusiv prin intermediul unei abordări bazate pe drepturi, cuprinzând toate drepturile omului și egalitatea de gen, pentru realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă.

Totodată, prin acest document este reluat angajamentul Uniunii de a intensifica eforturile pentru a încuraja protejarea și promovarea drepturilor economice, sociale și culturale, de a pune în aplicare și promova, inclusiv cu țările terțe, Principiile directoare ale ONU privind afacerile și drepturile omului și susținerea eforturilor de îmbunătățire a accesului la căi de atac eficiente.

* Elaborat în cadrul Institutului Român pentru Drepturile Omului în coordonarea dr. Claudia Elena Marinică, cercet. științific.

¹ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6012-2016-INIT/ro/pdf>

Chiar dacă Uniunea se confruntă cu o provocare majoră în a răspunde crizei globale a refugiaților, aceasta rămâne neclintită în angajamentul său de a garanta dreptul la azil și cel mai înalt nivel de apărare a drepturilor omului pentru toți.

Lupta împotriva terorismului, gestionarea valului de refugiați, climatul de redresare economică treptată, problema referendumului din Regatul Unit din 23 iunie 2016 referitor la ieșirea din UE a acestei țări, progresul în acordurile de liber schimb cu Canada, dar mai ales cu Statele Unite ale Americii, au marcat evoluția politicilor și priorităților UE.

Politicile și prioritățile UE relevă un permanent dialog și îndemn la consultare privind drepturile omului, în vederea consolidării cooperării în acest domeniu iar în ceea ce privește acordurile comerciale bilaterale, în acordurile de asociere și cooperare între UE și țări terțe sau cu organizații regionale, drepturilor omului li se acordă o atenție deosebită.

În ceea ce privește relația cu Orientul Mijlociu, UE trebuie să acorde importanța cuvenită gestionării problemelor privind migrația, în special asupra valului de refugiați din Siria, dar și gestionării fenomenului terorist jihadist, aceste probleme punându-și amprenta pe evoluția anului 2016.

Și în 2016, s-a continuat punerea în aplicare a *Noului Cadru Financiar multianual 2014-2020* iar deținerea de către Olanda și Slovacia, prin rotație, a Președinției Consiliului UE, s-a desfășurat cu succes, în parametri normali.

Astfel, dintre *prioritățile președinției Olandei* în Consiliul UE, amintim: migrația și securitatea, Europa ca factor generator de forță de muncă și inovație, uniune monetară robustă și orientată la schimbările climatice și la politica energetică etc.

În ceea ce privește *prioritățile președinției Slovaciei* în Consiliul UE, printre acestea se regăsesc consolidarea economiei europene, modernizarea și aprofundarea pieței unice în domenii cum

ar fi energia și economia digitală, configurația în avans a unei politici de imigrație și azil durabil, la care s-a adăugat și gestionarea rezultatului referendumului britanic.

În cadrul reuniunilor Consiliului Uniunii Europene, problemele supuse dezbaterilor, precum și deciziile luate au privit, în principal: situația economică a UE, problema migrației și criza refugiaților, analiza pachetului legislativ prezentat de către Comisia privind securitatea energetică, angajamentul UE de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră la nivel național și de a crește procentul de energie din surse regenerabile, rezultatele referendumului din 23 iunie 2016 referitor la ieșirea Regatului Unit din UE etc.

În ceea ce privește **migrația**, s-au creat bazele unei bune cooperări cu Senegal, Mali, Niger, Nigeria și Etiopia cu privire la așa-numitele „pacte privind migrația”, având în vedere că fluxurile către insulele grecești au scăzut cu 98% în comparație cu aceeași perioadă a anului 2015, însă fluxurile neregulate pe ruta central-mediteraneană, și anume din Africa către Italia, rămân mult prea ridicate. De asemenea, a fost analizată ideea revenirii la Schengen și problematica unei reforme a sistemului european comun de azil, inclusiv modul în care să se aplice principiile solidarității și responsabilității pe viitor.

Având în vedere *acordul dintre UE și Turcia*, pentru stoparea fluxului necontrolat de migranți pe una dintre principalele rute de la Marea Egee, numărul de refugiați și de migranți care sosesc din Turcia a fost redus în mod semnificativ. Prin acest acord migrații în situație neregulamentară și solicitanții de azil care sosesc pe insulele grecești venind din Turcia pot fi returnați. În schimbul întoarcerii fiecărui sirian în Turcia din insulele grecești după o trecere ilegală, Uniunea va accepta un sirian din Turcia care nu a încercat să facă această trecere în mod neregulamentar. Operațiunile de returnare din insulele grecești în Turcia au început în paralel cu zborurile de reinstalare direct din Turcia în statele membre ale UE.

În iunie 2016, s-a stabilit să se instituie *Paza europeană de frontieră și de coastă*, în vederea consolidării gestionării și securizării frontierelor externe comune ale UE.

Oficiul European de Poliție a deschis un nou *Centru european privind introducerea ilegală de*

migranți, pentru a sprijini statele membre ale UE în anihilarea rețelelor infracționale implicate în introducerea ilegală organizată de migranți.

În Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu cu titlul „**Posibilități de reformare a Sistemului European Comun de Azil și de îmbunătățire a căilor legale de migrație**”² se sublinia faptul că Europa trebuie să gestioneze mai bine migrația, sub toate aspectele sale – necesitate izvorâtă fie din imperative umanitare, fie din nevoia de solidaritate sau din provocările pe care le prezintă evoluția demografică și lacunele în materie de competențe, Comisia exprimându-și angajamentul de a elabora o politică europeană integrată, sustenabilă și cuprinzătoare în domeniul migrației.

În ceea ce privește **protecția datelor cu caracter personal la nivelul UE**, în data de 4 mai 2016, în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene au fost publicate *Regulamentul (UE) nr. 2016/679 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor)*, precum și *Directiva (UE) nr. 2016/680 referitoare la protecția datelor personale în cadrul activităților specifice desfășurate de autoritățile de aplicare a legii*. Prevederile Regulamentului vor deveni aplicabile peste 2 ani având ca obiectiv conferirea unui control mai mare din partea persoanelor fizice în ceea ce privește datele cu caracter personal ale acestora. În Regulament sunt reglementate aspecte precum: dreptul de a fi uitat, consimțământul clar în ceea ce privește prelucrarea datelor personale, dreptul de a transfera datele către un alt furnizor de servicii, dreptul de a fi notificat în caz de încălcări privind securitatea datelor, limbaj clar și ușor de înțeles al politicilor de confidențialitate, numirea unui responsabil cu protecția datelor, stabilirea unor noi sancțiuni.

Adoptarea *Directivei (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor*

² <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/RO/1-2016-197-RO-F1-1.PDF>.

*penale*³ vine să garanteze prezumția de nevinovăție a persoanelor pe care poliția sau autoritățile judiciare le acuză sau le suspectează de comiterea unei infracțiuni, pentru asigurarea respectării unor drepturi fundamentale precum: nevinovăția până la dovedirea vinovăției; sarcina probei revine acuzării; dreptul la tăcere; dreptul de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale, pentru a garanta un proces echitabil.

Directiva are ca obiectiv să consolideze încrederea statelor membre în sistemele de justiție penală ale celorlalte state membre, pentru a facilita astfel recunoașterea reciprocă a hotărârilor în materie penală, ceea ce ar duce pe viitor la înlăturarea obstacolelor din calea liberei circulații a cetățenilor pe teritoriul statelor membre.

Prevederile directivei ar trebui să se aplice numai procedurilor penale astfel cum sunt interpretate de Curtea de Justiție a Uniunii Europene, fără a aduce atingere jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului. Directiva se va aplica tuturor statelor membre, cu excepția Danemarcei și a Regatului Unit.

Urmează ca, în termen de doi ani de la data intrării în vigoare a Directivei, statele membre să implementeze aceste măsuri la nivel național și să le recunoască valoarea și semnificația în cadrul sistemului procesual-penal.

Egalitatea de gen

În sprijinul **egalității de gen și de tratament între bărbați și femei** poate fi amintită și *Rezoluția Parlamentului European din 13 septembrie 2016 referitoare la crearea unor condiții pe piața forței de muncă favorabile echilibrului dintre viața profesională și cea privată*⁴, prin care se subliniază că îmbinarea vieții profesionale, a vieții private și a celei de familie trebuie garantată tuturor persoanelor ca un drept fundamental, în spiritul Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, în contextul unor schimbări demografice fără precedent, în care scăderea ratei natalității în UE este vizibilă. Prin această rezoluție statele membre sunt invitate să garanteze că drepturile la

prestații sociale acordate prin politici publice sunt egal accesibile pentru femei și bărbați, astfel încât toate persoanele să se poată bucura de drepturile lor și să-și poată echilibra mai bine viața privată cu cea profesională. Obiectivele urmărite sunt: egalitate în remunerare și în responsabilitățile de îngrijire ale femeilor și bărbaților, concediul pe motive familiale sau de îngrijire, îngrijirea persoanelor dependente, locuri de muncă de calitate, precum și calitatea vieții.

Problema combaterii violenței împotriva femeilor refugiate, situația sănătății acestora și măsurile de promovare a integrării lor au făcut obiectul unei reuniuni interparlamentare organizată cu prilejul zilei de 8 martie de către Comisia pentru drepturile omului din Cadrul Parlamentului European. Lucrările au debutat cu o declarație a Comisiei Europene cu privire la situația socio-economică a femeilor din Europa, urmată de dezbaterea și votarea unui **raport privind femeile refugiate**.

*Rezoluția Parlamentului European din 14 septembrie 2016 referitoare la dumpingul social în Uniunea Europeană*⁵ are ca obiectiv eliminarea lacunelor în materie de reglementare pentru a asigura aplicarea dreptului muncii și dreptului social la nivel național și european, precum și abordarea principiului egalității de tratament și nediscriminării, combaterea dumpingului social în domeniul transporturilor întrucât acesta contravine valorilor europene, punând în pericol protecția drepturilor cetățenilor europeni și, nu în ultimul rând, subliniază că drepturile fundamentale primează.

La nivelul UE, tendințele și viziunea din domeniul drepturilor omului joacă un rol important – acela de cadru regional solid pentru activitatea Uniunii în promovarea și protecția drepturilor omului ca bază a politicii externe globale a UE în domeniul drepturilor omului. Astfel, în privința protecției **drepturilor copiilor**, Consiliul Europei a adoptat *Strategia privind drepturile copilului pentru următorii șase ani (2016-2021)*, ale cărei priorități sunt:

– șanse egale pentru toți copiii prin prevenirea excluziunii și combaterea discriminării;

³ Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 65/1 din 11 martie 2016.

⁴ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P8-TA-2016-0338&format=XML&language=RO>.

⁵ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P8-TA-2016-0346&language=RO&ring=A8-2016-0255>.

– participarea tuturor copiilor în procesele de elaborare a politicilor prin educație în școli privind cetățenia și drepturile omului;

– o viață fără violență pentru toți copiii prin combaterea exploataării sexuale și a abuzurilor, precum și a altor forme de violență;

– justiție prietenoasă pentru copii prin protejarea copiilor privați de libertate prin anti-criminalizare și reintegrare;

– drepturile copilului în mediul digital prin promovarea utilizării creative, analitice și în condiții de siguranță a internetului.

De asemenea, în 2016 a intrat în vigoare *Directiva Europeană 2014/17/EC privind creditele ipotecare*, adoptată în data de 4 februarie 2014, al cărei obiectiv îl constituie îmbunătățirea protecției consumatorilor pe teritoriul UE. Astfel, consumatorii vor beneficia de informații mai clare și mai inteligibile odată cu introducerea unor formulare standardizate la nivel european, iar consumatorii mai vulnerabili vor fi protejați de supra-îndatorare prin standarde la nivel european pentru evaluarea credibilității aplicanților.

Totodată, a fost adoptată *Strategia Consiliului Europei privind Guvernarea Internetului 2016-2019*, la 30 martie 2016, care își propune să facă față provocărilor la adresa drepturilor omului, a democrației și a statului de drept în mediul on-line. În acest fel se dorește protejarea și asigurarea respectării în mod eficient a drepturilor omului. Strategia urmărește:

– stabilirea unei platforme între guverne și marile companii de internet pentru a promova respectul pentru drepturile omului on-line și elaborarea de măsuri concrete pentru a răspunde preocupărilor cu privire la supravegherea în masă și interceptarea masivă a datelor;

– dezvoltarea unor standarde privind rolul intermediarilor pe internet în ceea ce privește libertatea de exprimare;

– lansarea unei consultări cu privire la educația europeană în vederea elaborării unei Carte albe cu privire la educația pentru mass-media și cultura informației;

– promovarea creării unei rețele instituționale pentru ghidarea utilizatorilor de internet care doresc să solicite reparații în cazul în care drepturile omului le-au fost încălcate on-line;

– elaborarea rapoartelor cu privire la situația protecției datelor pe internet în Europa;

– evaluarea și reexaminarea gestionării sănătății prin suporturile mobile și a sănătății electronice.

În ceea ce privește promovarea și protejarea drepturilor omului la nivel național, în 2016 au fost adoptate o serie de acte normative al căror conținut se referă, printre altele, la combaterea violenței domestice, drepturile copilului, ale persoanelor cu dizabilități, dreptul la sănătate, educație, libertatea de circulație etc., precum și la promovarea unor strategii naționale în anumite domenii de interes.

Violența împotriva femeii reprezintă o încălcare a drepturilor omului și o dovadă a discriminării de gen, ce împiedică participarea femeilor pe deplin la viața economică, socială, politică și culturală. Luarea de măsuri pentru stoparea acestui fenomen și promovarea și protejarea drepturilor femeilor trebuie să fie în permanență pe agenda instituțiilor statului român.

În acest sens, Parlamentul României a ratificat, prin *Legea nr. 30/2016, Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice*, adoptată la Istanbul la 11 mai 2011.

Semnarea de către România a Convenției de la Istanbul, la data de 27 iunie 2014, la Strasbourg, reprezintă un progres semnificativ în consolidarea cadrului juridic universal în materia protecției și promovării drepturilor omului. Convenția urmărește crearea unor mecanisme care să garanteze o protecție responsabilă a victimelor, având în vedere că violența împotriva femeilor încalcă drepturile protejate prin Carta Europeană a Drepturilor Fundamentale (ex. dreptul la viață, demnitate și interdicția de a folosi violența și tortura); precum și creșterea gradului de conștientizare a efectelor acestui fenomen și prevenirea și combaterea tuturor formelor de violență.

Prin Convenție se stabilesc actele care trebuie sancționate penal (violența fizică, violența psihică, stalking-ul⁶) și se introduc o serie de infrac-

⁶ Termen prin care se înțelege hărțuirea unei persoane constând în urmărirea acesteia și sau/a membrilor familiei acesteia, fotografierea lor și publicarea imaginilor, dezvăluirea celor mai intime aspecte ale vieții private etc.

țiuni noi precum mutilarea genitală a femeilor, căsătoria forțată, hărțuirea, avortul forțat sau sterilizarea forțată.

În sprijinul **promovării egalității de șanse între femei și bărbați**, a perspectivei de gen, a responsabilizării ambelor genuri s-a adoptat *Legea nr. 22/2016 pentru declararea zilei de 8 martie drept Ziua Femeii și 19 noiembrie Ziua bărbatului*. Se urmărește îmbunătățirea relațiilor dintre sexe, promovarea egalității între sexe și prezentarea de modele masculine de urmat.

Cu privire la **dreptul de vot**, este de menționat adoptarea *Hotărârii Guvernului nr. 92/2016 pentru aplicarea dispozițiilor Legii nr. 288/2015 privind votul prin corespondență, precum și modificarea și completarea Legii nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente la alegerile pentru Senat și Camera Deputaților*⁷, cu modificările ulterioare. Astfel, cetățenii români cu drept de vot care au domiciliul sau reședința în străinătate își vor putea exercita dreptul electoral prin corespondență începând cu alegerile parlamentare din 2016. Au fost stabilite modelele, dimensiunile și condițiile de realizare a documentelor necesare exercitării dreptului de vot prin corespondență, care sunt transmise alegătorului.

În 2016, Agenția Națională pentru Romi a organizat evenimentul dedicat **comemorării Holocaustului**⁸, intitulat *Ziua europeană de comemorare a Holocaustului împotriva romilor*, în contextul deținerii de către România a Președinției Alianței Internaționale pentru Memoria Holocaustului (IHRA)⁹, de suferințele îndurate de romii în perioada Holocaustului (atât de romii din România, cât și de cei din Europa), de obligația României de a respecta valorile fundamentale ale UE. Evenimentul a reprezentat nu

⁷ Publicată în M. Of., I, nr. 133 din 19 februarie 2016.

⁸ Hotărârea de Guvern nr. 672/5 mai 2004 stabilește data de 9 octombrie (dată ce marchează începutul deportărilor evreilor în Transnistria, în anul 1941), pentru comemorarea oficială, în plan național, a Zilei Holocaustului.

⁹ Organizație inter-guvernamentală, creată în 1998, care numără în prezent 31 de state membre (printre care și România) și care urmărește încurajarea activităților legate de promovarea educației, comemorării și cercetării Holocaustului în statele membre, dar și în alte țări interesate, precum și de a asigura sprijinul politic necesar în vederea materializării acestora.

numai o expresie a înțelegerii de către societatea românească a tragediei Holocaustului, dar și o modalitate de păstrare mereu vie a memoriei victimelor, pentru ca astfel de fapte criminale să nu se mai repete vreodată¹⁰.

Prioritățile președinției române a IHRA au fost: consolidarea educației în domeniul Holocaustului în statele membre și observatoare ale organizației și promovarea cercetării academice în domeniul Holocaustului colaborarea cu media și social media pentru promovarea cunoașterii Holocaustului, dar și pentru combaterea negării Holocaustului, antisemitismului, rasismului, extremismului, discriminării și xenofobiei. Cele trei priorități ale președinției române au susținut obiectivele fundamentale ale IHRA – memorie, educație și cercetare a Holocaustului – contribuind astfel la soliditatea misiunii organizației.¹¹

Dreptul la sănătate și reglementarea domeniului transplantului de organe, țesuturi și celule de origine umană, se regăsesc în *Legea nr. 9/2016 pentru ratificarea Protocolului adițional la Convenția europeană pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și medicinei, referitor la transplantul de organe și țesuturi de origine umană*¹², semnat de către România la Strasbourg la 20 februarie 2015. Protocolul adițional la *Convenția europeană pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și medicinei, referitor la transplantul de organe și țesuturi de origine umană* reglementează aspecte juridice și bioetice din domeniul transplantului, în vederea prevenirii comercializării elementelor corpului uman, prin acțiuni precum: protejarea minorilor, a persoanelor defavorizate, respectarea tuturor prevederilor naționale privind acordul pentru donare, prevenirea recoltărilor și a procedurilor de transplant ilicite.

În ceea ce privește **drepturile persoanelor cu dizabilități** și promovarea și protejarea acestora, este de semnalat adoptarea *Legii nr. 8/2016 privind înființarea mecanismelor prevăzute de Convenția*

¹⁰ <http://www.anr.gov.ro/index.php/evenimente/anunturi/540-anunt-1-august-2016-ceremonia-de-comemorare-a-holocaustului-impotriva-romilor-la-memorialul-victimelor-holocaustului-in-romania-din-bucuresti>

¹¹ <https://www.mae.ro/node/38717>.

¹² Publicată în M. Of., I, nr. 62 din 28 ianuarie 2016.

privind drepturile persoanelor cu dizabilități¹³, prin care se înființează Consiliul de monitorizare a implementării Convenției, Mecanismul de coordonare a măsurilor pentru implementarea Convenției, precum și punctele de contact pentru implementarea Convenției. Totodată, a fost abrogat art. 2 din Legea nr. 221/2010 pentru ratificarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

Deși noua lege precizează faptul că „în vederea promovării, protecției și monitorizării implementării Convenției se înființează Consiliul de monitorizare, autoritate administrativă autonomă cu personalitate juridică, sub control parlamentar”, atribuțiile descrise în actul normativ (la art. 4), precum și prezentarea activității de monitorizare (art. 10-14) fac referire doar la monitorizarea instituțiilor publice/private de tip rezidențial destinate să servească persoanelor cu dizabilități, precum și spitale/secții de psihiatrie. Aceste aspecte au atras o serie de critici din partea organizațiilor persoanelor cu dizabilități, legea nereflexând toate categoriile de persoane cu dizabilități din România. Conform celor mai recente date statistice (01.12.2014), în țara noastră se înregistrează 737.885 persoane cu dizabilități dintre care 97,7% (720.683) trăiesc în propriile familii sau sunt independente, iar 2,3% (17.202) în centre rezidențiale.

Prin noua lege Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități a fost desemnată ca Mecanism de coordonare a măsurilor pentru implementarea Convenției. Totodată, legea are în vedere și crearea unor puncte de contact în cadrul a cinci ministere care au printre altele și obligația de a menține legătura și a colabora cu Mecanismul de coordonare și Consiliul de monitorizare pentru a identifica principalele direcții de acțiune în vederea implementării pe deplin a CDPD.

De asemenea, Legea nr. 8/2016 prevede colaborarea dintre Consiliul de monitorizare și Avocatul Poporului în calitate de mecanism independent de prevenire, potrivit Protocolului opțional la Convenția ONU privind combaterea torturii, precum și colaborarea cu punctele de contact. Însă legea nu prevede înființarea unui cadru de monitorizare sau colaborarea cu celelalte instituții de drepturile omului din România

*Strategia națională pentru sănătatea mintală a copilului și adolescentului 2016 – 2020*¹⁴, a fost adoptată prin Hotărârea de Guvern nr. 889/2016. Documentul urmărește promovarea, prevenția și intervențiile specializate (medicale, psihologice, educaționale, vocaționale și sociale) identificate ca prioritare de către Centrul Național pentru Sănătate Mintală și Luptă Antidrog în parteneriat cu instituțiile responsabile din domeniul sănătății mintale, educației și protecției sociale.

Scopul Strategiei este asigurarea bunăstării copilului și adolescentului, în special, a familiei acestuia și a populației din România, în general, indicând direcțiile de acțiune, resursele și mijloacele necesare implementării adecvate. Strategia urmărește reducerea riscurilor și incidenței problemelor și tulburărilor de sănătate mintală la copii și adolescenți.

Prioritățile stabilite sunt:

– dezvoltarea serviciilor de promovare a sănătății mintale a copilului și adolescentului și de prevenire a tulburărilor psihice ale copiilor și adolescenților prin parteneriat între sistemul de educație, sistemul de sănătate, sistemul de servicii sociale și sistemul de justiție.

– dezvoltarea și implementarea unei baze de date complete și complexe și stabilirea metodelor și normelor de colectare și procesare a datelor privind grupul țintă, bază de date care va fi extrem de utilă în elaborarea planurilor de intervenție de servicii personalizate, pentru diferitele paliere ale tulburărilor mintale.

– formarea inițială a cadrelor didactice, medicilor de familie, medicilor pediatri, medicilor școlari, asistenților medicali școlari, asistenților medicali comunitari și asistenților sociali, prin dezvoltarea modulelor de psihologie a copilului cu focalizare pe managementul comportamental, dezvoltarea competențelor sociale și emoționale, vocaționale și sănătatea mintală a copilului și adolescentului.

– dezvoltarea serviciilor de identificare și intervenție timpurie pentru copiii cu risc de a dezvolta tulburări de sănătate mintală și pentru copiii cu o tulburare de sănătate mintală diagnosticată.

– îmbunătățirea infrastructurii și a serviciilor Centrelor de Sănătate Mintală existente și înfiin-

¹³ Publicată în M. Of., I, nr. 48 din 21 ianuarie 2016.

¹⁴ Publicată în M. Of., I, nr. 997 din 21 decembrie 2016.

țarea de noi centre în județele în care acestea nu există.

– dezvoltarea serviciilor spitalicești ca servicii specializate pentru copiii și adolescenții cu tulburări de sănătate mintală și pentru cazurile care reprezintă o urgență psihiatrică;

– formarea continuă a specialiștilor din domeniul sănătății, educației, protecției sociale și justiției în conformitate cu standardele internaționale și promovarea modelelor de bună practică pentru dezvoltarea serviciilor comunitare de sănătate mintală pentru copii și adolescenți.

– tratamentul și reabilitarea tulburărilor de sănătate mintală pentru copil și adolescent implică intervenții complexe validate științific, de tip medicamentos, psihologic, psihoterapeutic, educațional, psihopedagogic și logopedic.

Cu rolul de a promova **dreptul la educație**, a fost adoptată și *Legea nr. 86/2016 privind instituirea Centrelor Comunitare Românești în străinătate*¹⁵, care prevede crearea de către statul român a unor *Centre Comunitare Românești* în statele în care sunt înregistrați, la misiunile diplomatice ale României, cel puțin 5.000 de cetățeni români. Astfel, se va contribui la păstrarea și promovarea patrimoniului cultural și istoric național, dar și la coeziunea și intensificarea relațiilor dintre membrii comunităților de români.

*Legea nr. 213/2016 privind cooperarea internațională pentru dezvoltare și asistență umanitară*¹⁶ reglementează: acțiunile de cooperare internațională pentru dezvoltare și asistență umanitară finanțate din bugetul de stat al României, cadrul programatic și instituțional, cadrul de finanțare și implementare în domeniul politicii de cooperare internațională pentru dezvoltare și asistență umanitară.

Cooperarea internațională pentru dezvoltare și asistență umanitară cuprinde totalitatea acțiunilor întreprinse, în conformitate cu principiul solidarității internaționale, având ca obiective strategice: susținerea pe termen lung a dezvoltării economice și sociale durabile, întreprinderea de acțiuni care contribuie la reducerea sărăciei și îmbunătățirea nivelului de trai al populației din alte state, ridicarea nivelului educațional și al calificării profesio-

¹⁵ Publicată în M. Of., I, nr. 347 din 6 mai 2016.

¹⁶ Publicată în M. Of., I, nr. 910 din 11 noiembrie 2016.

nale a populației și de incluziune socială; promovarea și susținerea păcii și securității, dezvoltării democrației și a societății civile, incluzând dezvoltarea statului de drept, principiile buneii guvernări și respectarea drepturilor omului; oferirea de asistență umanitară, constând în special în furnizarea de fonduri financiare și/sau bunuri acordate statelor în caz de dezastre și conflicte armate, cu scopul atenuării consecințelor asupra victimelor, inclusiv sprijinul oferit pentru reducerea riscului dezastrelor naturale și în procesul de tranziție de la o situație de criză umanitară către procesele de reabilitare sau reconstrucție timpurie; precum și realizarea de activități de comunicare, educație pentru dezvoltare și conștientizare întreprinse pentru creșterea gradului de înțelegere la nivelul României, dar și în alte state, a problemelor de dezvoltare internațională, a interdependenței dintre țări, precum și a activităților realizate în vederea adresării acestora.

Incluziunea socială. Prin *Legea nr. 82/2016 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 31/2015 pentru modificarea art. 37 alin. (3) lit. e) din Legea asistenței sociale nr. 292/2011, precum și pentru abrogarea art. 11 alin. (5) din Ordonanța Guvernului nr. 68/2003 privind serviciile sociale*¹⁷, a fost reglementată extinderea pentru toți operatorii economici cu scop lucrativ a dreptului de a fi recunoscuți ca furnizori de servicii sociale, cu unele excepții. Acest lucru s-a realizat în vederea asigurării unei oferte corespunzătoare de servicii sociale, inclusiv pentru persoanele beneficiare care doresc și au posibilitatea să plătească serviciile accesate. În acest fel, se va putea determina o creștere a capacității centrelor publice și a persoanelor juridice fără scop lucrativ de a răspunde cererilor de servicii sociale ale persoanelor fără venituri sau cu venituri reduse, ale persoanelor care, deși se află în incapacitatea de a se îngriji singure, sunt dispuse să plătească serviciile de îngrijire, având posibilitatea să le acceseze, iar aceste măsuri vin în sprijinul promovării incluziunii sociale, precum și al combaterii sărăciei¹⁸.

¹⁷ Publicată în M. Of., I, nr. 341 din 4 mai 2016.

¹⁸ A se vedea Nota de fundamentare la Ordonanța Guvernului nr. 31/2015 pentru modificarea art. 37 alin. (3) lit. e) din Legea asistenței sociale nr. 292/2011, precum și pentru abrogarea art. 11 alin. (5) din Ordonanța Guvernului nr. 68/2003 privind serviciile sociale (http://gov.ro/fisiere/subpagini_fisiere/NF_OG_31-2015.pdf)

De asemenea, s-a avut în vedere protecția drepturilor persoanelor vârstnice care optează pentru serviciile cu cazare de tip hotelier prin includerea acestor operatori economici sub obligativitatea acreditării ca furnizori de servicii sociale și a obținerii licenței de funcționare pentru serviciile sociale prestate, certificându-se astfel respectarea standardelor minime de calitate și implicit protecția beneficiarului în calitate de consumator. Prin aceasta s-a realizat și conformitatea cu liniile directoare ale UE pentru „Serviciile sociale de interes general”, ce presupun deschiderea pieței, respectiv includerea furnizorilor privați care urmăresc profitul și a celor non-profit și crearea de șanse egale pentru toate tipurile de furnizori.

Totodată, documentul a fost puternic contestat de principalele ONG-uri furnizoare de servicii sociale din România. Prin adoptarea sa se permite operatorilor economici de tip profit accesul la fondurile publice, inclusiv la fondurile structurale europene, (cele aferente incluziunii sociale a persoanelor din categoriile cele mai vulnerabile) în condițiile în care sectorul serviciilor sociale este cronic subfinanțat, iar furnizorii existenți abia reușesc să mențină finanțarea serviciilor sociale la un nivel minim¹⁹.

Tot în domeniul serviciilor sociale, a fost adoptată și *Legea nr. 60/2016 privind aprobarea Ordonanței Guvernului pentru modificarea și completarea Legii nr. 197/2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale*²⁰, care are ca scop o mai bună coordonare a procedurilor aplicabile în cazul eliberării licenței de funcționare, prin conferirea atribuțiilor necesare fiecăreia dintre autoritățile coordonatoare de la nivel central (Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, Departamentul de Egalitate de Șanse între Femei și Bărbați, Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități) pentru domeniile proprii de competență. Având în vedere atribuțiile ce le revin, acestea trebuie să cunoască problemele și condițiile de îndeplinit de către furnizorii prestatori de servicii sociale pentru fiecare dintre categoriile de

beneficiari, respectiv: copiii, victimele violenței domestice și persoanele cu dizabilități.

Protecția copilului rămâne un domeniu care trebuie permanent actualizat și racordat la realitățile sociale. Astfel, au fost realizate o serie de modificări legislative: *Legea nr. 52/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului*²¹ prin care se urmărește acordarea ambilor părinți a dreptului de a solicita serviciului public de asistență socială sau, după caz, persoanelor cu atribuții de asistență socială să monitorizeze relațiile personale cu copilul și, totodată, se lasă la latitudinea reprezentantului serviciului public de asistență socială sau, după caz, a persoanei cu atribuții de asistență socială care a întocmit raportul de monitorizare, stabilirea duratei de prelungire a perioadei de monitorizare și nu limitarea la 6 luni.

De asemenea, modificările legislative aduse Legii nr. 272/2004 privind **procedura adopției**, prin *Legea nr. 57/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr. 273/2004 privind procedura adopției*, precum și alte acte normative²² au rolul de a asigura celeritatea în dobândirea statutului de copil adoptabil, de a flexibiliza procedura de evaluare a adoptatorilor și de a susține demersurile de adopție ale acestora, de a revizui dispozițiile referitoare la realizarea potrivirii copilului cu o familie adoptatoare, reglementarea unor dispoziții procedurale speciale care să permită soluționarea mai rapidă de către instanța de judecată a cauzelor pe care le presupune finalizarea unei adopții și, nu în ultimul rând, reducerea termenului în care un copil poate deveni eligibil pentru adopția internațională de la 2 ani la 1 an.

În ceea ce privește **protecția copilului și evitarea fenomenului de abandon școlar**, a fost adoptată *Legea nr. 140/2016 de modificare a art. 277 din Legea Educației*. Astfel, această măsură preîntâmpină, mai mult sau mai puțin, abandonul școlar din învățământul superior dar are și un caracter reparatoriu în raport cu discriminarea deja existentă față de candidații înscriși în învățământul superior ai căror părinți au activat sau activează în sistemul de învățământ, mergând pe principiul garantat potrivit căruia fiecare cetățean

¹⁹ http://www.caritas.org.ro/CARITASfiles/Scrisoare_in_ATTN_Dnei_Ministru_Rovana_Plumb_OG_Modif_L292.doc.

²⁰ Publicată în M. Of., I, nr. 286 din 15 aprilie 2016.

²¹ Publicată în M. Of., I, nr. 253 din 5 aprilie 2016.

²² Publicată în M. Of., I, nr. 283 din 14 aprilie 2016.

are drepturi egale la învățătură, iar statul este obligat să asigure accesul nediscriminatoriu la educație.

Protecția victimelor. Parlamentul României a adoptat *Legea nr. 151/2016 privind ordinul european de protecție, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative*²³, prin care este transpusă în legislația națională Directiva 2011/99/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind ordinul european de protecție. Acesta reprezintă un instrument pentru protecția persoanelor care sunt sau ar putea fi victime ale infracțiunilor și are ca obiect extinderea protecției generate de anumite măsuri adoptate în conformitate cu legislația unui stat membru al Uniunii Europene, la alte state membre, în care persoana beneficiară a protecției hotărăște să își stabilească reședința sau să locuiască.

Beneficiarul ordinului poate fi orice persoană care are calitatea de persoană vătămată în cadrul unui proces penal aflat în curs de desfășurare sau în care s-a pronunțat o hotărâre definitivă de condamnare sau de amânare a aplicării pedepsei sau este un membru de familie al persoanei vătămate.

Ordinul european de protecție se va emite pentru durata în care persoana protejată urmează să se deplaseze pe teritoriul unui alt stat membru din UE, de către autoritatea competentă, respectiv organul judiciar pe rolul căruia se află cauza în care s-a dispus măsura de protecție pe baza căreia se solicită emiterea ordinului european de protecție (instanța, judecătorul de cameră preliminară, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul delegat cu executarea sau procurorul).

Pentru **sprijinirea mobilității de mișcare a persoanelor și mărfurilor**, dar și **protecția mediului înconjurător și a dreptului la sănătate**, a fost adoptată *Legea nr. 202/2016 privind integrarea sistemului feroviar din România în spațiul feroviar unic european*²⁴, care urmărește creșterea competitivității transportului feroviar și, implicit, susținerea logistică a tendințelor de creștere a mobilității persoanelor și mărfurilor, precum și diminuarea emisiilor poluante și a emisiei de gaze cu efect de seră. Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră va permite limitarea cheltuielilor bugetare în domeniul sănătății și al protec-

ției mediului pentru compensarea efectelor negative generate de acestea. Adoptarea legii vine ca urmare a necesității transpunerii în legislația națională a *Directivei 2012/34/UE privind instituirea spațiului feroviar unic european*²⁵, transpunere care ar fi trebuit să se realizeze până la data limită de 16 iunie 2015, iar nerealizarea acesteia până la termenul stabilit a determinat Comisia Europeană să deschidă la CJUE cauza nr. 2015/0335 constând în neîndeplinirea obligațiilor de comunicare a măsurilor naționale de transpunere a Directivei sus-menționate. În acest fel, în 2016 adoptarea acestei legi a fost imperios necesară.

Dintre schimbările preconizate pot fi amintite: creșterea competitivității transportului feroviar pe piața internă a serviciilor de transport, deschiderea pentru concurență a pieței serviciilor de transport internațional de călători, creșterea eficienței atragerii de fonduri europene pentru dezvoltarea infrastructurii de transport feroviar, reducerea consumului de produse petroliere în ceea ce privește transporturile și consolidarea independenței energetice la nivelul economiei naționale, limitarea cheltuielilor bugetare în domeniul protecției mediului și în domeniul sănătății ca efect al promovării unui mod de transport mai puțin poluant și mai sigur.

În sprijinul **liberei circulații în UE** vine și adoptarea *Legii nr. 169/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr. 248/2005 privind regimul liberei circulații a cetățenilor români în străinătate*²⁶, care urmărește înlesnirea condițiilor de călătorie în străinătate a cetățeanului român minor prin eliminarea supralegalizării sau apostilării unor documente eliberate de autoritățile române și străine, exprimarea unui singur acord al părinților pentru mai multe călătorii și pe o perioadă de până la 3 ani fără menționarea destinațiilor, a scopului deplasării și a rutei, exceptarea pentru minorii români care au domiciliul sau reședința în statul de destinație, de la prezentarea declarației părinților/tutorilor. De asemenea, au fost stabilite reglementările necesare în vederea eliberării pașapoartelor de serviciu și a celor diplomatice.

De asemenea, *Legea nr. 5/2016 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 53/2015 pentru stabilirea unor măsuri aplicabile*

²³ Publicată în M. Of., I, nr. 545 din 20 iulie 2016.

²⁴ Publicată în M. Of., I, nr. 900 din 9 noiembrie 2016.

²⁵ Publicată în Jurnalul Oficial L 343 din data de 14.12.2012.

²⁶ Publicată în M. Of., I, nr. 772 din 3 octombrie 2016.

în cazul apariției la frontiera de stat a României a unui *aflux masiv de imigranți*²⁷ urmărește eficiențizarea utilizării capacităților instituțiilor și autorităților publice cu atribuții în domeniul imigrației și azilului, precum și aplicarea unui tratament echitabil și nediscriminatoriu față de străini sau apatrizi care intră sau încearcă să intre pe teritoriul României.

*Legea nr. 14/2016 privind aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 25/2014 privind încadrarea în muncă și detașarea străinilor pe teritoriul României și pentru modificarea și completarea unor acte normative privind regimul străinilor în România*²⁸ urmărește să reglementeze încadrarea în muncă și detașarea străinilor pe teritoriul României, iar modificările și completările

propuse urmăresc crearea unui cadru legislativ mai clar, atât din punct de vedere al alinierii legislației interne cu cele ale UE, cât și prin utilizarea riguroasă a instituțiilor și instrumentelor juridice specifice domeniului migrației.

În concluzie, promovarea și protejarea drepturilor omului reprezintă obiective urmărite în reglementările legislative interne și comunitare, inclusiv în anul 2016, ca parte a unui proces și a unei provocări continue, pentru asigurarea democrației și a statului de drept. Fără îndoială că și în anul 2017, lupta comună împotriva terorismului va constitui, din păcate, una dintre prioritățile UE, iar populismul, șomajul, inegalitatea socială, criza refugiaților, Brexit-ul și lupta contra terorismului vor fi provocări cheie pentru UE²⁹.

²⁷ Publicată în M. Of., I, nr.24 din 13 ianuarie 2016.

²⁸ Publicată în M. Of., I, nr. 48 din 21 ianuarie 2016.

²⁹ Așa cum afirmă președintele Comisiei Europene, Jean Claude Juncker în discursul anual privind starea Uniunii, susținut în Parlamentul European: <http://www.europarl.europa.eu/news/ro/newsroom/20160909IPR41712/dezbaterea-privind-starea-uniunii-2016>.